

Enligt sändlista

Förordnande om naturreservat för Döda fallet i Fors och Ragunda socknar, Ragunda kommun

(4 bilagor)

Beskrivning av naturreservatet

Naturreservatets namn: Döda fallet

Kommun: Ragunda

Socken: Fors och Ragunda

Fastigheter: Se bifogad förteckning (Bilaga 2)

Lägesbeskrivning: Vid Indalsälven ca 10 km sydöst om Hammarstrand.

Topografiska kartbladet

18 G NO

Ekonomiska kartbladet

186 87 (18 G 8 h)

Areal: 31 ha

därav landareal: 28 ha

Markägare: Se bifogad förteckning (Bilaga 2)

Naturvårdsförvaltare: Skogsvårdsstyrelsen i Jämtlands län

Grund för beslutet

Området utgörs av det s k Döda fallet i Indalsälvens dalgång. Fram till år 1796 fanns, omedelbart nedanför den tidigare Ragundasjön i Indalsälven, ett av de mest storslagna vattenfallen i Sverige, den väldiga Storforsen med en sammanlagd fallhöjd av ca 35 meter.

Storforsen omöjliggjorde all timmerflottning från de stora skogarna ovanför fallet, då timret bröts som sticker mot klipporna i de rasande strömvirvlarna. Vid 1700-talets början

1983-08-26

11.121-832-71

planerades därför en flottled förbi Storforsen, men av flera anledningar kom denna ej till utförande förrän köpmannen Magnus Huss från Sundsvall "Vild-Hussen" kallad, fick hand om företaget. Denne kom på idén att leda den nedför dalgångens västra sida rinnande Boängsbäcken fram till den grusplatå, som dämde upp Ragundasjön, och låta bäckens vatten hjälpa till att gräva en kanal förbi Storforsen i älvens nuvarande fåra.

Vårfloden i Indalsälven steg 1796 så högt, att Ragundasjöns vatten började rinna genom denna kanal och snabbt skar sig ned i grusbarriären. En våldsam flodvåg bröt genom barriären natten mellan den 6 och 7 juni, varefter hela Ragundasjön tömdes och försvann på fyra timmar. Älven hade fått ett nytt lopp. Storforsen torrlades och tystnade - den blev "Döda fallet". Vid en klipptröskel i Ragundasjöns forna botten bildades emellertid ett nytt vattenfall, Hammarforsen vid Hammarstrand, numera utbyggt till kraftstation.

Vattenmassorna fortsatte ned genom dalgången och åstadkom väldig förödelse. Vattnet skövlade allt i sin väg - boningshus, lador, sågverk, kvarnar, båtar och fiskredskap, skog, åkrar och ängar följde med älven eller förstördes. Märkligt nog krävde själva flodvågen inte människoliv. Olyckshändelser inträffade dock senare i samband med erosionsfenomen och ras som uppstod till följd av förändringar i älvbotten.

Stora skadeanspråk restes från bygderna nedanför fallet mot delägarna i Storforsbolaget, vilket bildats av dem som finansierade grävningen. Indalsälven blev emellertid flottningsbar, och på den forna Ragundasjöns bottnar har man vunnit mycket odlingsbar åkermark.

Vild-Hussen själv sägs ha omkommit under en båtfärd utför älven. En minnessten på Lidens gamla kyrkogård erinrar om att han blivit begravd där.

I Döda fallet och den nedanför belägna trånga klippkanjon vid nuvarande Lintjärn, kan man studera de imponerande spåren efter det rinnande vattnets våldsamma framfart.

Området har i den fysiska riksplaneringen bedömts vara av riksintresse för såväl naturvården som friluftslivet och bör därför bevaras för framtiden. Ändamålet med reservatet är att bevara Döda fallet som en helt unik geologisk bildning.

Området har tidigare i beslut den 23 oktober 1926 förklarats som naturminne (senare ändrat till naturreservat) med viss ändring den 11 juli 1950. Aktuellt beslut innebär ändring av såväl reservatets gräns som dess bestämmelser.

./.
Med stöd av 7 § naturvårdslagen förklarar länsstyrelsen det område som utmärkts på bifogade beslutskarta som naturreservat.

Reservatsföreskrifter

För att trygga ändamålet med naturreservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8 - 10 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen att nedan angivna föreskrifter skall gälla beträffande området.

Nedanstående föreskrifter skall inte utgöra hinder mot befintlig järnvägs ändamålsenliga nyttjande och skötsel. Föreskrifterna skall inte heller innebära hinder mot att utföra försvarsanläggningar, efter samråd med länsstyrelsen.

A. Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter inom reservatet

Nedanstående föreskrifter skall inte utgöra hinder mot att åtgärder enligt skötselplanen utförs.

Utöver vad som gäller enligt andra författningar är det förbjudet att:

1. uppföra helt ny byggnad eller utföra till- eller påbyggnad av befintlig byggnad
2. anlägga väg, parkeringsplats, led, bro, spång
3. anlägga campingplats eller uppställningsplats för husvagnar
4. anlägga brygga eller båtuppläggningsplats
5. uppföra flaggstång, mast, antenn
6. anlägga motorbana eller skjutbana
7. anlägga luft- eller markledning
8. anbringa tavla, skylt, inskrift, affisch eller därmed jämförlig anordning
9. anordna upplag
10. uppföra stängsel eller andra hägnader annat än för jordbrukets behov
11. bedriva täkt av berg, sten, grus, sand, silt, lera eller matjord

1983-08-26

11.121-832-71

12. utföra borrhning, sprängning, grävning, schaktning, muddring, utfyllnad eller tippning
13. slutavverka, gallra, röja, markbereda, skogsodla eller vidta annan skogsbruksåtgärd
14. plantera in för trakten främmande växt- eller djurart
15. framföra motordrivet fordon
16. jaga

B. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen om skyldighet
att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med reservatet.

1. Anordningar för utmärkning av reservatet.
2. Uppförande och underhåll av anläggningar och anordningar för allmänhetens friluftsliv, nämligen broar, spänger, stigar och leder, rast- och utsiktsplatser som närmare anges i bifogad skötselplan.
3. Slutavverkning, gallring, röjning och skogsodling som närmare anges i bifogad skötselplan.

C. Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten
har att iaktta inom reservatet

Utöver vad som gäller enligt andra författningar är det förbjudet att:

1. tälta
2. rida
3. medföra okopplad hund eller annat lösgående husdjur
4. använda radioapparat, bandspelare eller dylikt på ett störande sätt
5. anbringa tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning
6. göra upp eld

7. gräva upp eller plocka levande eller döda växter
8. anordna orienteringstävling
9. plocka stenar

Föreskrifterna under C (punkt 1 - 9) gäller även markägare och innehavare av särskild rätt.

D. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdsförordningen rörande naturvårdsförvaltningen av reservatet

1. Länsstyrelsen fastställer de föreskrifter m m om naturvårdsförvaltningen som framgår av bifogad skötselplan.

Inom ramen för dessa föreskrifter kan länsstyrelsen fort-
löpande meddela direktiv för förvaltningen.

2. Reservatet skall utmärkas enligt svensk standard (SIS 031522) och SNV:s anvisningar.

Länsstyrelsens beslut den 23 oktober 1926 om s k naturminne för Döda fallet med viss ändring den 11 juli 1950, skall upphöra att gälla så snart nu aktuellt beslut vunnit laga kraft.

./. Besvär över detta beslut kan inges till jordbruksdepartementet enligt bilagd hänvisning.

Beslut i detta ärende har fattats av länsrådet Lars Calleberg, beslutande, och byrådirektören Olof Ternström, föredragande. I beslutet har även naturvårdsdirektören Mats Deltin, byrådirektören Evert Fogelberg, länsantikvarien Ingvar Jansson, länsarkitekten Lars Nilsson, t f överlantmätaren Carl Gustaf Jönsson och länsassessorn Margareta Lannermark deltagit.

Lars Calleberg

Olof Ternström

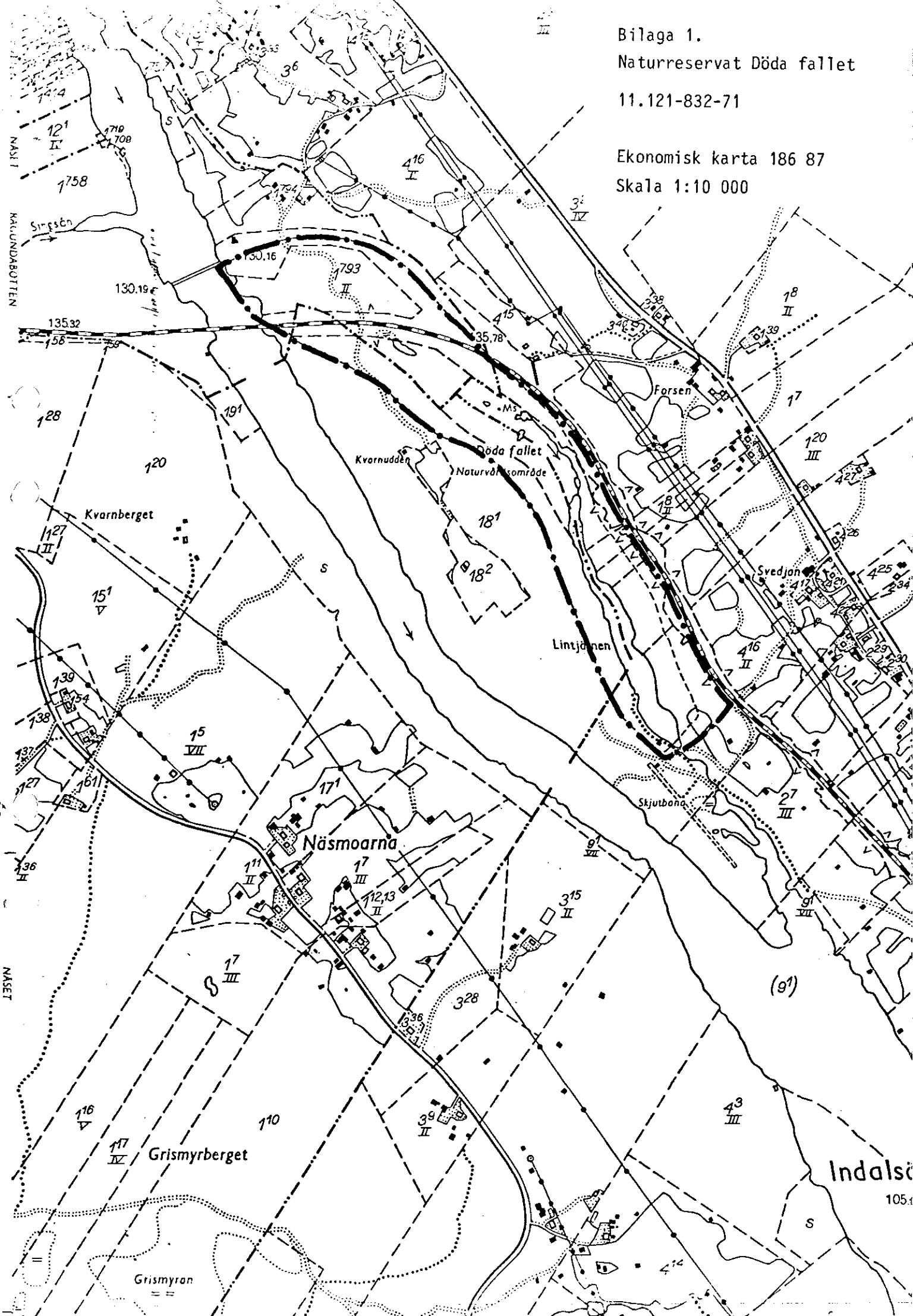
Bilagor

1. Karta med reservatets gränser m m
2. Fastighets- och markägareförteckning
3. Skötselplan
4. Besvärshänvisning

Bilaga 1.
Naturreservat Döda fallet

11.121-832-71

Ekonomisk karta 186 87
Skala 1:10 000

Länsstyrelsen
Jämtlands län
Naturvård
Kristoffer Sivertsson
063-146277

Beslut

Datum
skriftväxling)

2007-08-14

Dnr (anges vid

511-3111-07
(11.121-832-71)

SKÖTSELPLAN FÖR DÖDA FALLETS NATURRESERVAT

Döda fallet, det tidigare vattenfallet "Storforsen" (Foto: Kristoffer Sivertsson, 2006).

INNEHÅLL

BESKRIVNINGSDDEL

1. Syftet med naturvårdsförvaltningen	2
2. Beskrivning av bevarandevärden	3
2.1 Administrativa data	3
2.2 Områdesbeskrivning	3
2.3 Historisk och nuvarande markanvändning	5
2.4 Områdets bevarandevärden	5
2.5 Källförteckning	6

PLANDEL

3. Skötselområden med bevarandemål och skötselåtgärder	6
4. Anordningar för information och friluftsliv	9
5. Områdets bevarandestatus	10
6. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	10
7. Uppföljning av genomförda skötselåtgärder, bevarandemål och gynnsamt tillstånd	10
8. Renhållning	11
9. Utmärkning av reservatets gräns	11
10. Tillsyn	11
11. Finansiering av naturvårdsförvaltningen	11
12. Skötselplankarta	

Skötselplanen bör revideras vart 10:e år. Resultat och erfarenheter från utförda skötselåtgärder samt övrig ny kunskap kan påkalla en tidigare revision.

BESKRIVNINGSDDEL

1. SYFTET MED NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

Syftet med naturvårdsförvaltningen är att:

1. bevara och vårda Döda fallet och älvfåran så att dess geologiska - och kulturhistoriska värden bibehålls.
2. bevara områdets olika naturtyper och karakteristiska arter i gynnsamt tillstånd.
3. ge utrymme för ett mångsidigt friluftsliv utan att natur- och kulturvärden påverkas negativt. Området har ett stort socialt värde och är ett viktigt turistmål för denna del av Jämtlands län.

För att uppnå ovan nämnda syfte kommer vissa skötselåtgärder att genomföras löpande enligt aktuell skötselplan. Det ska på plats finnas tydlig information om reservatets natur- och kulturmiljö och anläggningar för friluftslivet. Detta tillsammans med väl underhållna friluftsanordningar ska på sikt förhindra onödigt slitage i området.

2. BESKRIVNING AV BEVARANDEVÄRDEN

2.1 Administrativa data

Tabell 1. Administrativa data för Döda fallets naturreservat.

Objektnamn	Döda fallets naturreservat
Objektnummer	23 02 023
Skyddsform	Naturreservat
Län	Jämtland
Kommun	Ragunda
Vägkarta	184. Bispgården
Fastighetskarta	18G8h
	<i>Västerede</i> 1:9, 1:10, 3:16, 4:4 Banverket, Box 417, 801 05 Gävle <i>Näset:</i> 18:1 (Svenska Cellulosa AB c/o SCA Skog Fastigheter, 851 88 Sundsvall) 18:3 (Banverket, 781 85 Borlänge) 18:4 (Statens Naturvårdsverk, 106 48 Stockholm) <i>Ragundabotten</i> 1:540, 1:541, 1:1011 Banverket, Box 417, 801 05 Gävle <u>Angränsande fastigheter Västerede:</u> 1:7, 1:8, 4:3 (Per Herkules, Västerede 171, 840 73 Bispgården) 1:20 (Birgitta Herkules, Genv. 42, 831 42 Östersund) 3:25 (Lars Andersson, Västerede Forsen 179, 840 73 Bispgården) 4:15 (Ragunda kommun, Box 150, 840 70 Hammarstrand) 4:16 (Bengt Ivares, Österede 161, 840 73 Bispgården) 4:24 Banverket, Box 417, 801 05 Gävle och <i>Ragundabotten:</i> 1:1116 (Esse Gradin, Centralg. 41, 840 70 Hammarstrand)
Fastigheter	
Areal	31 ha, varav 28 ha landareal
Förvaltare	Länsstyrelsen
Prioriterade bevarandevärden	
Markslag	Geologiska bildningar
Strukturer	Geologiska bildningar
Friluftsliv	Upplevelse

2.2 Områdesbeskrivning

Döda fallets naturreservat är 31 ha stort och ligger i Indalsälvens dalgång, ca 10 km sydöst om samhället Hammarstrand. Området ligger på 105-160 m.ö.h., d.v.s. under Högsta Kustlinjen som här är på 246 m.ö.h. och blev avsatt som sk Naturminne redan 1926. Området är sedan 1983 omvandlat till naturreservat. Reservatet har en intressant geologisk bildning och fascinerande historik och har bedömts som ett Riksintresse för kulturmiljö, naturvård och friluftsliv. Reservatet är även ett Riksintresse för kommunikationer och genomkorsas av norra Stambanan. Det som idag är Döda fallet var fram till år 1796 ett stort vattenfall, Storforsen, med en fallhöjd på närmare 35 m. Vid den tiden omöjliggjorde Storforsen timmerflottning uppströms fallet eftersom timret delvis slogs sönder mot fallets klippor och väldiga strömvirvlar. I början av 1700-talet började det planeras för en flottled förbi vattenfallet, men det var inte förrän i slutet av 1700-talet som arbetet kom igång. Arbetet leddes av Magnus Huss (Vild-Hussen), köpman från Sundsvall, som kom på idén att leda timret förbi forsen på dalgångens västra sida genom att gräva en kanal i en befintlig mindre bäck. Under vårfloden 1796 steg den dåvarande stora sjön, Ragundasjön, ovanför Storforsen så högt att den började

bryta sig igenom kanalbygget. När Ragundasjön tömdes genom det påbörjade kanalbygget bildades en väldig flodvåg och Indalsälven fick efter detta ett nytt lopp väster om Storforsen. Sammanlagt torrlades ca 1,5 km av den ursprungliga älvfåran och Storforsen "blev" Döda fallet. Istället kom ett nytt vattenfall, Hammarforsen, att bildas längre uppströms i närheten av Hammarstrand.

Döda fallet och älvfåran kantas på båda sidor av en smal remsa barrskog, främst granskog av frisk ristyp. Inom skötselområde B2 finns fynd av trådbrosklav *Ramalina thrausta* (rödlistekategori EN). På östra sidan närmast järnvägen finns partier med lövblandad granskog av ört-ristyp och i nordväst finns ett mindre parti tallskog på hållmark. I sydöst ingår en del av en mindre åker som inte längre är i bruk. Reservatets berggrund domineras av ådergnejsomvandlade sedimentbergarter. Jordarterna består främst av moig till sandig morän. I de sydligaste delarna finns älvsediment av sand. Älvfåran uppströms Döda fallet består av en mosaik av block, hållar och fuktropar. Blocken centralt i älvfåran är främst bevuxna med olika blad- och skorplavar, medan block mot den tidigare strandzonen mer domineras av busklavar såsom olika påskrislavar *Stereocaulon spp.* och renlavar (*Cladonia arbuscola*, *C. rangiferina* och *C. stellaris*). Det finns en äldre uppgift om fynd av grymig påskrislav *Stereocaulon incrustatum* (rödlistekategori CR), men det är osäkert om det är inom eller strax utanför själva reservatet (ingen nyare inventering har skett). Hållarna har en mer mossdominerad vegetation med olika raggmossor *Racomitrium spp.* och björnmossor t.ex. *Politrichum piliferum* och *P. juniperinum*. Vid hållsprickor med tunt jordlager växer enstaka kärlväxter t.ex. åkerbär *Rubus arcticus*, stenbär *R. saxatilis* och fårsvingel *Festuca ovina*. Fuktroparna är ofta små mer eller mindre permanenta vattensamlingar och här består vegetationen främst av fattigkärrstyp, t.ex. ängsull *Eriphorum angustifolium*, kråklöver *Potentilla palustris*, snip *Scirpus hudsonianus* och vattenklöver *Menyanthes trifoliata*. Bottenskiktet utgörs främst av olika vitmossor *Sphagnum spp.* förutom i de permanenta vattensamlingarna där vattenkrokmossa *Drepanocladus fluitans* oftast förekommer rikligt. Stora delar av älvfåran är sedan flera år röjd på träd och vegetation består där främst av ständigt återkommande lövuppslag, hallon *Rubus idaea* och mjölkört *Ebilobium angustifolium*.

Vegetationen nedströms fallet, vid branten och lodytorna, är mer varierad och rikare än den uppströms fallet. Den östra branten har t.ex. karaktären av sydväxtberg och växtligheten på klippor och block indikerar viss kalkförekomst. Här växer bl.a. hägg *Prunus padus*, rönn *Sorbus aucuparia* och skogstry *Lonicera xylosteum* i busk- och trädsiktet. I fältsiktet finns bl.a. lundelm *Elytrigia canina*, bergslok *Melica nutans*, vispstarr *Carex digitata* måbär *Ribes alpinum*, underviol *Viola mirabilis*, svart trolldruva *Actaea spicata*, dvärghäxört *Circaea alpina* och sprinkorn *Impatiens noli-tangere*. På något skuggade och troligen då kalkhaltiga klippor finns för Jämtlands del en del intressanta mossor såsom pisksnärtmossa *Anomodon attenuatus*, allemossa *Leucodon sciuroides*, trubbfjädermossa *Homalia trichomanoides* och fjädermossorna *Neckara pennata* och *N. complanata*. Vegetationen i brantens västra del liknar den som finns uppströms fallet med mestadels lavbevuxna block och hållar dominerade av mossor. Längre ner förekommer ibland hällebräken *Woodsia ilvensis*, stenbräken *Cystopteris fragilis* och stensöta *Polypodium vulgare* både på block och i sprickor på lodytorna. I öster rinner en bäck ner mot Lintjärn och längs med den finns fuktängsarter som älgört *Filipendula ulmaria*, flädervänderot *Valeriana sambucifolia*, sumpmåra *Galium uliginosum*, kärrdunört *Epilobium palustre* och majbräken *Athyrium felix-femina*.

I reservatet ingår förutom också en mindre tjärn, Lintjärn. Dess steniga och blockiga stränder

har sparsam vegetation t.ex. av trådstarr *Carex lasiocarpa*, flaskstarr *C. rostrata* och sjöfräken *Equisetum fluviatil*. Vid Lintjärns södra strand är dessa arter beståndsbildande. Vattenväxter som nordnäckros *Nymphaea candida*, igelknopp *Sparganium sp.*, hästsvans *Hippuris vulgaris* och hårslinga *Myriophyllum alterniflorum* finns endast i mindre bestånd.

Inom området har det tidigare gjorts försök med att finna brytvärd järnmalm och kvar finns ett ca 8 m djupt och 3 m brett gruvhål. 1885 gjordes ett fynd av en släde (eller släpa) som är C14-daterad till ca 3380 f. Kr. Släden förvaras numera på Jämtlands Läns Museum i Östersund.

För att nå in till reservatet finns en gångbro över järnvägen. Besöksanläggningen är till stora delar anpassad för funktionshindrade besökare, bl.a. finns en träramp i området. Strax utanför reservatesgränsen finns en vridbar teater- och konsertscen som nyttjas sommartid. Döda fallets speciella historik gör att området har stor potential för natur- och kulturmiljöpedagogiskt arbete och området borde därför nyttjas än mer utifrån ett sådant pedagogiskt perspektiv.

2.3 Historisk och nuvarande markanvändning

Området har en välkänd historik som sammanfattats i avsnittet "Områdesbeskrivning" ovan. Idag används området främst som ett rekreations- och friluftslivsområde.

2.4 Områdets bevarandevärden

2.4.1 Kulturhistoriska bevarandevärden

Döda fallets bakomliggande historik och bildande 1796 är av mycket stort kulturhistoriskt bevarandevärde. Även förekomsten av äldre gruvhål och fyndet av en ca 5 300 år gammal släde (släpa) är av kulturhistoriskt intresse.

2.4.2 Biologiska bevarandevärden

Reservatet har trots sin ringa storlek en hel del intressanta botaniska fynd. Det finns minst 150 st arter olika mossor och de finaste lokalerna finns vid de kalkrika klipporna på östra sidan nedströms fallet. Kärlväxtfloran har vid lodytorna i öster delvis karaktären av den vid sydväxtberg och särskilt fyndet av springkorn är intressant (endast 2 st kända spontana förekomster i länet). Lavfloran är däremot idag mer allmän, förutom förekomsten av trådbrosklav som är mycket värdefullt. Det är högst sannolikt att området nedströms fallet tidigare, innan Storforsen torrlades, utgjorde en utmärkt lokal för många värdefulla lavar och även mossor tack vare hög luftfuktighet i samband med forsdimma.

2.4.3 Geologiska bevarandevärden

Inom reservatet går det att ingående studera landhöjningsförloppet sedan den senaste inlandsisen drog sig tillbaka för mer än 9000 år och därmed processen för hur t.ex. vattenfallet och lodytorna nedanför sakta bildats. Den idag torrlagda fall- och älvsträckan är sevärd och av mycket stort bevarandeintresse såväl ur geologiskt som kulturhistoriskt hänseende.

2.4.4 Bevarandevärden för friluftslivet

Reservatet är värdefullt för friluftslivet och särskilt sommartid ett mycket välbesökt objekt. Bilväg når ända fram till reservatsgränsen, vilket gör det mycket lättillgängligt. Besöksanläggningen är till stora delar anpassad för funktionshindrade besökare. Här finns

även en vridbar teater- och konsertscen som nyttjas sommartid. En naturstig med informationsskyltar utgår från entrén till fallområdet (stigen går framförallt utanför reservatsområdet). Några kilometer nedströms Döda fallet (utanför reservatsområdet) finns en kulturhistoriskt intressant äldre hängbro i trä som nyligen har rustats upp. Det finns en röjd naturstig som leder till hängbron. Stigen ansluter till väg 87 på norra sidan, samt väg 701 på södra sidan av Indalsälven.

2.5 Källförteckning

Otryckta källor

Eriksson, F. 1986. Döda fallet. En botanisk inventering.

Länsstyrelsen Jämtlands län, 1983-08-26. Förordnande om naturreservat för Döda fallet i Fors och Ragunda socknar, Ragunda kommun. Dnr: 11.121-832-71.

Fältbesök

Kristoffer Sivertsson, naturvårdshandläggare, Länsstyrelsen Jämtlands län, 2006.

PLANDEL

3. SKÖTSELOMRÅDEN MED BEVARANDEMÅL OCH SKÖTSELÅTGÄRDER

Bevarandestatusen i objektet är bedömd i samband med skötselplanens revidering 2006. Reservatet har delats in i 3 stycken skötselområden (se bilaga 1) där följande skötselåtgärder ska utföras:

1. *Röjning av busk och sly, samt vid behov plockhuggning av enskilda träd. Detta ska utföras manuellt med exempelvis röj- och motorsåg.*
2. *Slätter med slätterbalk*

Skötselområde A (9,6 ha): Ogynnsam bevarandestatus

Skötselområde A utgörs av Döda fallet och den torrlagda älvfåran med kala hällar. I södra delarna finns några mindre vattensamlingar och en tjärn, Lintjärn.

Bevarandemål: Döda fallet och älvfåran ska vara fritt från buskar och träd

Det är gynnsamt tillstånd när:

- inga buskar eller träd växer i Döda fallet eller i den gamla älvfåran fram till Lintjärn. Befintliga glesa trädbestånd ska finnas kvar vid älvfårans stränder.

Skötselåtgärder A

Målet med skötselåtgärderna är att hålla området fortsatt öppet och fritt från busk- och trädvegetation så att områdets geologiska bevarandevärden är väl synliga.

- Röjning av busk- och trädvegetation ska utföras inom den gamla älvfåran. Skötsel bör helst utföras före eller efter turistsäsong. Tillsyn av skötselbehovet ska göras årligen, alternativt vart annat år.
- Groten kan lämnas kvar, men vid större mängder bör den bortforslas.

Bild 1. Översiktsbild av Döda fallet taget mot reservatets södra delar. Till vänster skimtar Lintjärn (foto: Kristoffer Sivertsson, 2006).

Skötselområde B1 (6 ha): Ogynnsam bevarandestatus

Ca 100-årig barrblandskog med visst lövinslag av asp, sälg och björk.

Skötselområde B2 (5,7 ha): Ogynnsam bevarandestatus

Drygt 100-årig grandominerad barrblandskog (med inslag av äldre träd), här finns även fynd av trådbrosklav.

Skötselområde B3 (8 ha): Ogynnsam bevarandestatus

Klenvuxen barrblandskog med mindre lövinslag.

Bevarandemål B1-B3: Barrblandskog

Det är gynnsamt tillstånd när skogen:

- endast innehåller inhemska trädslag.
- är flerskiktad.
- har stor variation i ålder och dimensioner på levande träd (minst 40 träd/ha över 35 cm DBH och minst 8 träd/ha över 50 cm DBH).
- innehåller död ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadier med i genomsnitt minst 20 m³/ha.
- det förekommer trådbrosklav i skötselområde B2 på minst 10 st substrat.

Skötselåtgärder B1-B3

- B1-B3 lämnas tillsvidare för fri utveckling förutom röjning av uppväxande sly och eventuella vindfällen längs befintliga stigar. Vindfällen som röjs bort ska lämnas kvar i närheten av sina ursprungliga växtplatser.

- Inom skötselområde B1 ska det ställas i ordning en ny mindre utkiksplats (bild 3). Platsen för ny utkikspunkt är utmärkt på bifogad skötselplankarta. Gör här en försiktig röjning och sätt eventuellt upp ett lägre skyddsstaket längs branten.
- Ny utkiksplats ska i ordningställas inom 1-2 år efter antagen skötselplan. Stigröjning ska ske vid behov.

Bild 2. Skötselområde B2 med grandominerad barrblandskog (foto: Kistoffer Sivertsson, 2006).

Bild 3. Bilden visar tilltänkt ny utkiksplats i skötselområde B1. Det finns redan en upptrampad stig till denna plats. Lintjärn ligger i bakgrunden (foto: Kristoffer Sivertsson, 2006).

Skötselområde C (0,2 ha): Ogynnsam bevarandestatus

C består av en mindre mestadels gräsbevuxen odling som har börjat förbuskats med bl. a. lövsly och hallon.

Bevarandemål: Öppen odlingsmark

Det är gynnsamt tillstånd när:

- odlingsmarken inte har någon inväxt av busk- eller trädvegetation.

Skötselåtgärder

- Røj bort lövsly och mindre barrträd och rottra hallonbuskar på den gamla åkermarken. De grövre träd som står på jordbruksmarken finns alldeles vid reservatsgränsen och bildar idag en sorts "portal" (ingång) till reservatet. En mindre utglesning av detta bestånd genom plockhuggning av gran ska göras. Grot och plockhuggna träd transporteras lämpligen in till exempelvis skötselområde B1 och kvarlämnas där.
- Skötsel ska utföras inom 1-2 år efter att skötselplanen blivit fastställd. Området bör sedan slås av med slätterbalk ungefär vart annat år.

Bild 4. Skötselområde C med inspridning av framförallt lövsly och hallon (foto: Kristoffer Sivertsson, 2006).

4. ANORDNINGAR FÖR INFORMATION OCH FRILUFTSLIV

Bevarandemål

Rörligt friluftsliv ska kunna bedrivas i reservatet. Området ska vara besöksvänligt med väl underhållna spångade stigar, ramper, rastplatser och informationsskyltar. Det ska finnas information om områdets natur- och kulturmiljövärden. Delar av området ska vara anpassat för funktionshindrade besökare. Eftersom Döda fallet har stor potential för natur- och kulturmiljöpedagogiskt arbete bör även områdets friluftsanordningar planeras in för att kunna användas i ett lärandeperspektiv.

Skötselåtgärder

- Informationsskyltningen i området består av en entréskylt, temaskyltning i fallområdet, vägvisning samt en skyltad naturstig som delvis ligger utanför reservatsgränsen. Information ska finnas om den nyligen restaurerade hängbron i trä några kilometer nedströms Döda fallet. Skyltarnas skick ska ses över varje år.
- Områdets besöksanläggningar ska underhållas årligen och stigarna ska vid behov röjas fri från sly och eventuella vindfällen. Vindfällena ska lämnas kvar i närheten av sina ursprungliga växtplatser.
- Inom skötselområde B1 ska ytterligare en mindre utkiksplats ställas i ordning, se beskrivning under avsnittet "3. Skötselåtgärder B1-B3".
- Gångbron över järnvägen kräver årlig och särskilt noggrann tillsyn, vilken lämpligen samordnas med Banverket. En enkel underhållsplan ska tas fram för bron.
- De skyddsräcken som finns längs branten/lodyornas östra kant ska årligen ses över ur säkerhetssynpunkt. Det ska finnas en skylt "Varning för ras" där stigen når fram till gamla gruvan.
- Eftersom Döda fallet bl. a. är av stort turistiskt intresse för Ragunda kommun bör såväl biologisk skötsel som vidareutvecklandet av informations- och friluftslivsanordningar inom reservatet alltid samrådas med kommunen.

5. OMRÅDETS BEVARANDESTATUS

Bevarandestatusen i reservatets skogsdel bedöms som ogynnsam eftersom mängden död ved och mängden grova träd understiger fastslagna bevarandemål. Bristerna motiverar dock inga aktiva skötselåtgärder. I skötselområde C kommer statusen att förbättras efter att röjning av sly genomförts.

6. SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV PLANERADE SKÖTSELÅTGÄRDER

Tabell 3. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselområde	Areal (ha)	Skötselåtgärder	År efter fastställd skötselplan	Prioritet
A	9,6	Röjning av busk och sly.	1 år, sedan vartannat år.	1
B1		Göra i ordning ny utkiksplats.	Inom 1-2 år.	1
B1-B3	19,7	Fri utveckling, röjning längs stigar och vid utkiksplatser.	Röjning längs stigar vid behov	2
C	0,2	Röjning av sly, plockhuggning. Slätter.	1-2 år. Slätter utförs sedan vartannat år, ev. varje år.	1

7. UPPFÖLJNING AV GENOMFÖRDA SKÖTSELÅTGÄRDER, BEVARANDEMÅL OCH BEVARANDESTATUS

För uppföljning och noggrann dokumentation av genomförda skötselåtgärder, bevarandemål och bevarandestatus ansvarar Länsstyrelsen i Jämtlands län (Tab. 2). Naturvårdsförvaltaren ansvarar även för att reservatets föreskrifter efterlevs. Om dessa uppdrag förläggs till en uppdragstagare ska villkoren noga anges i skriftligt avtal.

Tabell 2. Uppföljning av genomförda skötselåtgärder, bevarandemål och bevarandestatus.

Skötselområde	Parametrar	Prioritet	År efter genomförd skötsel
A1	Den tidigare älvfåran och vattenfallet ska bestå av kala hållar fria från busk- och trädvegetation Tillsyn av gångbron över järnvägen	1 1	Vartannat år Årligen
B2-B3	Mängd död ved (m ³ /ha)	3	Vart 15:e år
B1-B3	Förekomst av grova träd (antal/ha)	3	Vart 15:e år
C1	Areal öppen odlingsmark (ha)	2	2 år, därefter vart 5:e år

8. RENHÅLLNING

För renhållningen inom reservatet ansvarar Länsstyrelsen Jämtlands län.

9. UTMÄRKNING AV RESERVATETS GRÄNS

Reservatet ska märkas ut enligt Naturvårdsverkets standard.

10. TILLSYN

För fortlöpande tillsyn (både områdestillsyn och tillsyn av att reservatets föreskrifter efterlevs enligt Miljöbalken) av reservatet inklusive gångbron över järnvägen ansvarar Länsstyrelsen Jämtlands län.

11. FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

Finansiering av naturvårdsförvaltningen (såsom renhållning, tillsyn, skötselåtgärder och uppföljning av skötsel) ska bekostas genom reservatsanslag från Naturvårdsverket.